

Aşağıdaki sorularımın, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Vedat Işıkhân tarafından Anayasanın 98. ve içtüzüğün 96.maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Tarih: 29.01.2025

Prof. Dr. Fethi Açıkel

İstanbul Milletvekili

AKP hükümeti, planlama ve denetimden yoksun bir anlayışla, Türkiye’yi düşük katma değerli ve niteliksiz bir üretim modeline mahkûm etmiş ve ülkemiz maalesef adeta bir “merdiven altı üretim” atölyesine dönüştürülmüştür. Bu merdiven altı üretim ve istihdam modeli, işçilerimizin güvenliğini ihmal ederken diğer yandan da göz ardı ederken üretim süreçlerini plansız, denetimsiz ve kalitesiz tesislere terk ederek, halk sağlığı ve ulusal güvenlik sorunları yaratmıştır.

Özellikle savunma sanayi; Cumhuriyetimizin ve ulusal sanayimizin kritik sektörleri olan kimyasal üretim ve patlayıcıların kullanıldığı yüksek riskli sektörlerde, sistemli denetimsizlik ve ihmaller zinciri yüzünden yalnızca işçilerimizin güvenliği değil, aynı zamanda ulusal güvenlik ve kent güvenliği açısından da ciddi tehditler yaratmaktadır. Yakın zaman içinde artarda Balıkesir-Karesi’deki mühimmat fabrikası patlamasında 11 işçinin, Elmadag’daki MKE Roket ve Patlayıcı fabrikasında 5 işçinin ve Sakarya-Hendek’teki havai fişek fabrikasında 7 işçinin hayatını kaybetmesi, bu sistematik ihmalin trajik sonuçlarıdır. Bu vahim kazalar, Türkiye’nin savunma sanayisi ile ilgili firmalarda dahi, sanayi altyapısındaki denetim eksikliklerinin ve iş sağlığı güvenliği standartlarının ne kadar zayıf ve kırılgan olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

2012 yılında yürürlüğe giren 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’na rağmen, her yıl artan iş cinayetleri, bu yasanın etkin bir şekilde uygulanmadığını göstermektedir. 2013’te 1235 yurttaşımız, 2023’te ise en az 1929 yurttaşımız iş cinayetine kurban gitmiştir. Merdiven altı atölyelerde hâkim olan üretim ekosistemi nedeniyle Türkiye Avrupa’da en fazla iş cinayeti yaşanan ülkedir. Ayrıca hem sanayinin kalbinde hem de yerleşim alanlarına yakın bölgelerde patlayıcı imalathanesi niteliğindeki sanayi ve stratejik üretim alanlarında meydana gelen zincirleme ihmaller, ulusal güvenlik açıklarını ve yüksek halk sağlığı risklerini artırmaktadır. Dolayısıyla, ulusal üretimin planlama, halk ve iş güvenliğini ve halk sağlığını temel alan standartlardan yoksun olduğu bu üretim modeli, bireysel trajedilerden öteye geçerek geniş çaplı bir ulusal güvenlik meselesi haline gelmektedir.

Üretim ve istihdam politikalarının, yüksek güvenli, ulusal çıkar ve çalışan odaklı bir yaklaşım ile yeniden ele alınması hayati önem taşımaktadır. Az gelişmişlik ve kayıt dışılık göstergesi olan merdiven altı tüm üretim modelleri ve işletmeleri acilen tasfiye edilmelidir. Riske açık üretimde tavizsiz denetim mekanizmalarının yanı sıra, halk sağlığı ve işçi güvenliğini önceleyen üretim devreye alınmalıdır. Yüksek riskli sektörlerdeki iş güvenliği önlemlerine ek olarak ulusal güvenlik standartları temel alınarak hızla özel düzenlemeler yapılmalıdır. Geçmişte yaşanan iş kazalarına ilişkin sorumluluğu bulunan tüm aktörler hakkında etkin soruşturma yürütülmeli ve kamuoyunun bu süreçlere erişimi sağlanmalıdır.

1. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenlik Kanunu kapsamında 2013 yılından bu yana denetlenen işyerlerinde yangın çıkması ile ilgili tahkikat sonuçları nelerdir? Toplam can kaybı sayısı ve işyeri sayısı nedir?
2. Bu denetimlerin savunma sanayi, kimyasal üretim ve patlayıcıların kullanıldığı sektörlerde çıkmasına karşı ne türlü ilave tedbirler alınmaktadır? Bu denetimler sonucunda ciddi eksiklikler tespit edilen ve yaptırım uygulanan işletme sayısı kaçtır?
3. Savunma sanayi, kimyasal üretim ve patlayıcıların kullanıldığı yüksek riskli sektörlerdeki iş kazalarını önlemeye yönelik özel bir düzenleme ve eylem planı hazırlanmış mıdır? Artan sıklıkla fabrika ve bu tür işyerlerinde yangınların çıkması ve yaşanan can kayıpları ve maddi kayıplarla ilgili yapılan soruşturmalardaki ticari ve idari yaptırımlar nelerdir?
4. Yüksek riskli sektörlerde, iş sağlığı ve güvenliği konularında işçilere yönelik özelleştirilmiş bir eğitim programı var mıdır? Varsa kapsamı nedir? 2023 yılında kaç kişiye bu konuda eğitim verilmiştir?